

BUITEN

22^E JAARGANG N^O. 18.

ZATERDAG 5 MEI 1928.

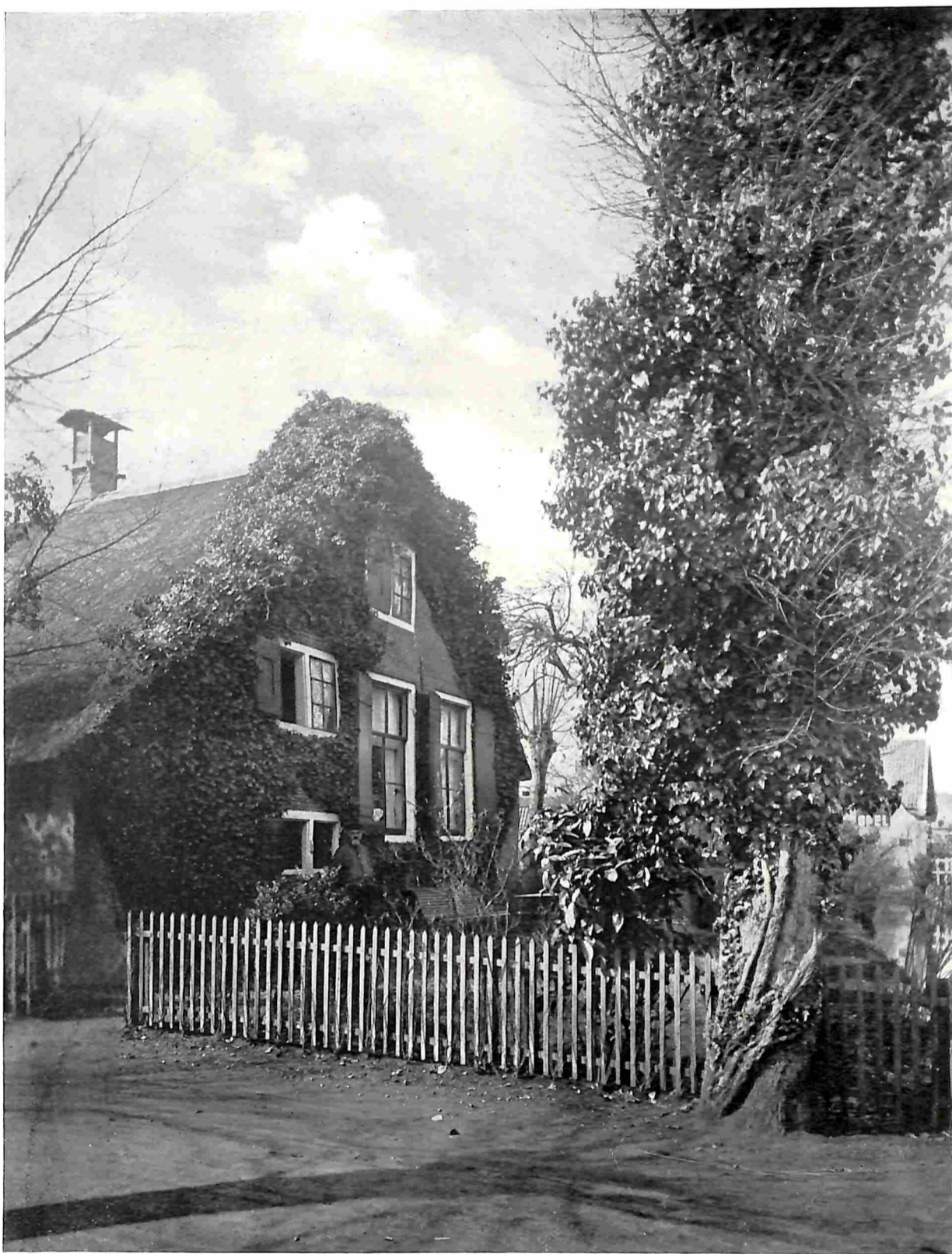

Foto C. Steenbergh.

OUDE BOERDERIJ BIJ OUDERKERK AAN DEN AMSTEL.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

OUDE BOERDERIJ BIJ OUDERKERK AAN DEN AMSTEL (ILLUSTRATIE)	BLZ. 205
DE STRAAT VAN DE FLUITSPEELSTER, DOOR H. DE VERE STACPOOLE (18)	BLZ. 206
KAALHOOFDIGHEID OP HOOG BEVEL, DOOR Mr. C. BAKE	BLZ. 207
ONDER DEN BRANDARIS (GEÏLLUSTREERD), DOOR R. H. HERWIG (SLOT)	BLZ. 208—211
DE VERHOUDING VAN DE MENSCHEN TOT DE HUISDIEREN, DOOR J. SCHUITEMAKER Cz.	BLZ. 210
DINGEN EN VAN DER HUMMES, DOOR Mr. C. BAKE	BLZ. 211
NATUURSCHOON IN RHODESIA (GEÏLLUSTREERD), DOOR A. W. FRANCKEN	BLZ. 212
VOGELFOTOGRAFIE OP TEXEL (GEÏLLUSTREERD), DOOR R. TEPE (SLOT)	BLZ. 213—215
RENATA DI FRANCA. NAAR HET POOLSCH, DOOR KAZIMIERZ CHŁĘDOWSKI (14)	BLZ. 215
VOORJAAR AAN HET VIERWALDSTÄTTERMEER (ILL.)	BLZ. 216

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

De Straat van de Fluitspeelster

(18) DOOR H. DE VERE STACPOOLE.

HET huis van Gyges was in zichzelf verdeeld; men kon bijna zeggen tegen zichzelf. Eenerzijds stonden Gyges en Bartjas, anderzijds de Nubische vrouw en het meisje, dat aan haar hoede was toevertrouwd.

In verscheidene van die afgesloten huishoudens, waarin de frissche lucht van de buitenwereld niet kon doordringen, woekerde de haat als een onkruid; en in het kleine gezin van Gyges tierde een doodelijke haat tusschen de Nubische vrouw en den portier welig. Opschietend uit twee zulke stengels, ontplooidde zich een zoo weelderige bloem — en nog wel uit een heel klein zaadje — dat ze waard is tusschen de bladen van een boek bewaard te blijven. De oorzaak was niets belangrijkers dan een gerstepudding, die de vrouw gekookt had, die de man niet lekker had gevonden en die de vrouw hem in een opwelling van drift naar het hoofd gegooid had.

Dit was een jaar geleden gebeurd.

Gyges wist niets van de heele geschiedenis af; de beide tegenstanders vertelden hem niets; zij vergenoegden zich er mee te wachten, te loeren en te spieden, tot de een den ander een loer kon draaien.

De Nubische als vrouw, had, nu er iemand was dien ze met heel haar hart kon haten, ook behoefte aan iemand, die ze lief kon hebben. De dochter van Gyges vulde die leegte in haar hart.

Zij beminde het haar toevertrouwde meisje met de aanbiddende en slaafsche liefde van een wilde voor een hooger wezen. Voor haar bestond er niemand anders ter wereld. Gyges was wel is waar haar meester, maar niet meer dan een schim; Bartjas iets dat zij haatte; het meisje was alles.

Het meisje had haar bevolen den gekwetste binnen te

brengen; zij had hem binnen gebracht. Had zij haar bevolen hem te dooden, dan had ze hem gedood. Diomedes beviel haar meesteres — best. Aan Gyges dacht zij allerminst, evenmin als aan de gevolgen . . .

Toen Diomedes de Straat van den Tempel van Dionysus betrad, lag deze in het volle zonlicht. Hij klopte aan zijn deur en werd binnengelaten.

Hij vond daar het onverwachte op hem wachten in de gestalte van een vroegen bezoeker. Als hij honderd keer had mogen raden, zou hij ieder ander genoemd hebben dan den man, die nu in den binnenhof de kooi met vogels stond te bewonderen.

Het was Gonippus de paardenkoopman, bijgenaamd Hierax, omdat hij op een roofvogel leek. Hij was een Thessaliër met een zwarten baard, een tengere gestalte, een zachte stem en dwalende oogen; en hij wendde zich van de vogeltjes af en begroette Diomedes alsof hij hem slechts om een tegengroet en niet om betaling van een rekening kwam vragen.

„U bent vroeg”, zei de heer des huizes, zonder zijn bezoeker tot zitten te noodigen.

„Dat ben ik inderdaad”, zei Gonippus, „maar het doel van mijn komst moet te mijner verontschuldiging dienen. Een klant, die mij een paar Thessalische paarden besteld heeft, verlangt dat ik ze vóór den middag in zijn stal aflever, en daar ik ze van verre moet halen, is mijn tijd beperkt”.

„Dat begrijp ik”.

„Daarom kwam ik bij u, wel wetend dat u altijd vroeg op staat en in de hoop u thuis te treffen”.

„Jawel”.

„De paarden, die ik op 't oog heb, zijn prachtig. Ik wou, dat ik ze u had kunnen toonen, want de beste beoordeelaar van paarden in Athene zou zeker verklaard hebben, dat er geen mooiere bestaan”.

„Ze zijn dus bijzonder fraai”.

„Onvergelijkelijk”.

„En waarom hebt ge ze me niet getoond?”

„Ik ben een heel arm man. Ik moet die paarden van een handelaar koopen en u weet, dat, als een koopman arm is, andere kooplui hem behandelen zooals een rijk man steeds een arm man behandelt”.

De schelm was de rijkste in zijn vak, maar Diomedes, die hem wel doorzag, vertrok geen spier van zijn gezicht.

„En hoe behandelt een rijk mensch een arm mensch dan wel?”

„Hoe? Wel, hij wantrouwt hem, zet hem af, dringt altijd op geld aan”.

„Dus zijt gij er nu achter gekomen?” vroeg Diomedes.

„Waar achter?”

„Dat ik arm ben. Komaan, hoe hoog is de rekening?”

Gesnapt, maar hoe dan ook blij zoo tot de zaak te komen, noemde Gonippus het bedrag.

„Ik was vergeten, dat het zoo hoog was”, zei Diomedes, „en ik heb geen tiende deel ervan in huis. Laat het vanavond halen, dan zal ik het betalen”.

„Maar ik heb geld nodig”.

„Ik ook”.

„Ik heb veel geld nodig”.

„Welnu, dan verkeeren wij beiden in hetzelfde geval”.

Diomedes keerde zich om.

Er was geklopt en de deurwachter trad op hem toe. Hij zei, dat Gorgias, de juwelier, zich liet aandienen.

„Ik ben niet thuis”, zei Diomedes. „Laat hem weggaan en vanavond terugkomen”. Zich toen tot den paardenkoopman wendend, vervolgde hij: „Ik word overstelpt met rijke lui van morgen. Komaan, waar wacht u op?”

„U belooft —?”

„Als u nog een minuut in mijn huis blijft, beloof ik u — dat ik geld van u zal leenen”.

„Tot vanavond dan”.

„Vanavond zult gij uw geld hebben, op het woord van Diomedes”.

De paardenkoopman ging weg en Diomedes verhief zijn stem en riep Xanthias.

Xanthias was een slaaf met donkere oogen en zwart haar, met een ondoordringelijk gezicht en een talent om alles te doen. Hij kon koken; hij wist wat van geneeskunde; was een artist in kappen en manucuren; kon uit de lijnen van de hand de toekomst lezen en waarzeggen. Toen hij nog een kind was, was hij in een der Atheensche oorlogen gevangen

genomen en meegebracht; hij had zijn vader en moeder vergeten en wist zelfs hun namen niet meer.

Hij bezat de gave steeds te weten wat van hem verlangd werd en ook nu verscheen hij met handdoeken over zijn arm en al de benooidigheden voor kappen en manucuren. Nadat Diomedes gebaad had, ging hij de kleedkamer binnen, gevolgd door den trouwen Xanthias, ging op een stoel zitten en gaf zich in handen van den slaaf.

Diomedes wees op de wonde onder zijn haar; en nadat Xanthias ze nauwkeurig bekeken had, verklaarde hij, dat het niets te beteekenen had en dat het beste was er niets aan te doen.

„Een dokter zou gezegd hebben, dat mijn leven in gevaar was en zou mij gesmoord hebben in zalfjes; toch beroem jij je er op, dat je wonden kunt heelen”.

„Jawel, maar ik ben geen dokter”.

„Verleden maand, toen ik koorts had, heb je me genezen met een drank van kruiden in wijn getrokken”.

„Omdat ik kruiden ken en weet waar ze goed voor zijn”.

„Waar heb je je kruidenkennis opgedaan?”

„Meester, ik heb een tijdlang gediend bij een geneesheer in Syracuse”.

„O, daar heb je zeker geleerd Dorisch te spreken — want dat ken je, niet waar? Ik meen tenminste dat ik het je onlangs tegen Cleon heb hooren spreken”.

„Jawel, meester, maar ik heb meer dan Dorisch in Syracuse geleerd; zooals de huidzalfjes maken, drankjes voor menschen, die aan slapeloosheid lijden, middeltjes om menschen verliefd te maken of om ze te verdooven”.

„Trek niet zoo aan mijn haar; je kamt geen paardestaart uit. Maar om op Syracuse terug te komen — zijn zij ons daar zoo veel vóór in dergelijke wetenschappen?”

„In Syracuse kent men de kunst om te leven, zooals men die in Athene niet kent”.

„Dat is waar; onze koks komen daar vandaan, zij verstaan tenminste de kunst der schurkerij. Wel en wat heb je er nog meer geleerd?”

„Ik heb er koken geleerd; waarzeggen en hoe men het ongeluk kan ontgaan, al is het door den geheimen drank”.

„De geheime drank?”

„Die welke men gebruikt voor ter-dood-veroordeelden”.

„O! de scheerling!”

„Juist, meester, maar er is meer dan scheerling”.

„En bezit jij het geheim daarvan?”

„Ik bezit het geheim”.

„Vertel het mij”.

„Meester, ik had eigenlijk moeten zeggen dat ik de kruiden bezit; de namen van sommige soorten ken ik niet, maar ik kan ze in de juiste verhouding mengen”.

„Hoe ben je daar aan gekomen?”

„Ik heb ze gestolen”.

„Gestolen?”

„Van den geneesheer in Syracuse; op zichzelf zijn ze geen obool waard, dus het was geen groote diefstal”.

„En die drank — als men hem drinkt?”

„De dood besluipt iemand als een schaduw, van de voeten opstijgend; men legt zich neder op een rustbed, praat met zijn vrienden en dan vergeet men de wereld”.

„Dat zegt men”, zie Diomedes, die wel had hooren spreken van de werking van den scheerling-drink, „maar ik heb er altijd aan getwijfeld; men moet toch eenige pijn voelen”.

„Niet de minste”, antwoordde Xanthias, die met het haar klaar was en nu de manucure-benooidigheden ter hand nam.

„Waarom heb je die kruiden gestolen?”

„Het is altijd goed een middel bij de hand te hebben om pijnloos te sterven”, antwoordde Xanthias heel kalm.

Diomedes lachte.

„Schelm! als je dat in mijn huis probeert, laat ik je afranselen. Maar één ding wil ik je wel beloven —”

„Dat is, meester?”

„Je zult eerst afgeranseld worden als je dood bent. Je leven behoort jou toe, slechts je diensten behooren mij. Maar voor den vorm moet men ook wat doen. En, apropos, ik reken op dat drankje, als mijn schuldeischers mij tot zelfmoord drijven”. Hij lachte terwijl hij dat zei, maar Xanthias glimlachte zelfs niet. Hij was een vreeselijk ernstig mensch.

„Meester, ik zou u zelfs daarin gehoorzamen”.

„Je bent me trouw. Vertel me eens, heb je me ooit belogen zooals de anderen?”

„Ik heb u wel eens belogen, maar nooit in groote dingen.

Ik ben niet als de anderen, want die weten niet wat waarheid spreken is”.

„Zijn alle slaven dan leugenaars?”

„Iedereen is een leugenaar op zijn tijd en slaven vinden het soms gemakkelijker te liegen dan de waarheid te zeggen; maar de uwe zijn bedorven door Cleon, die zoo juist is weggegaan — de Koning der Leugenaars”.

„Maar hoe kon één man zoo velen bederven?”

„Zooals een verrotte vijg een heele baal vijgen bederft”.

„Zijn alle Atheensche slaven zooals de mijne?”

„Neen, meester, want hoe zou u in heel Athene een half dozijn menschen als Cleon kunnen vinden?”

Diomedes stond op en Xanthias ging weg en kwam terug met een beker wijn en een stuk brood op een bord.

Nadat hij den beker had geledigd, ging Diomedes den hof door en zoo naar de straatdeur, waar hij den portier beval hem zijn stok te brengen.

De portier antwoordde dat hij den stok, dien hij den vorigen avond had meegenomen, niet weer thuis had gebracht.

„Dat is waar”, zei Diomedes; „ik moet hem in het huis van een vriend hebben laten staan. Breng me een anderen”.

Hij ging het huis uit en kwam op de zonnige straat. Voor Diomedes was de wereld sinds gisteren veranderd. Ofschoon hij steeds een gelijkmatig humeur had gehad, zelden ontstemd was en nog zeldzamer in een kwade bui, had hij nooit te voren de ware beteekenis van „levensvreugde” leeren kennen. Over de sneeuwvelden van de Kunst, de ijsvelden van intellect en conventies heen, had de Lente hem aangeraakt; zijn tuin met uit marmer gehouwen bloemen was een echte bloementuin geworden.

Alvorens den binnenhof te verlaten, was hij blijven kijken naar de kooien met vogeltjes. Gisteren had hij ze bekoorlijk gevonden; vandaag brachten zij hem in verrukking. De gloed in zijn hart wierp zijn glans over alles, en terwijl hij zoo voortliep, zag hij de straat nu eens badend in zonneschijn, dan weer vervuld van het zachte maanlicht en de tonen van de fluit-spelster.

„Wacht vanavond aan de overzijde der straat en als de maan de deur beschijnt, zal zij voor je geopend worden”.

Die woorden waren niet zoo zeer woorden als schakels van een magische keten, een bezweringsformule die al de tooverkracht van het Oosten bevatte.

Het was nu acht uur en de straten waren vol menschen; de groentenhandelaars, de bloemenverkoopers, de visschers uit de havenstad, de olijvenventers en al de honderden soorten kooplui waren al lang met hun waren de straten doorgelopen op weg naar de Agora, waar de rieten stalletjes werden opgeslagen, waarin zij op hun klanten wachtten.

De Agora zoog nu, als een groote mond, de bevolking naar zich toe, uit alle straten de menschen tot zich trekkend. Fraai gekleede mannen en markt-kruiers; slaven die kannen en manden droegen, en *chicards* gevolgd door hun slaven; de bankier en zijn client; de geldschietter en de man, die geld van hem wilde leenen; allen liepen naar de markt door de in hel zonlicht badende straten, waarin de huizen hun luiken hadden open geworpen voor de zon en den ochtendwind uit de zee.

(Wordt vervolgd)

Kaalhoofdigheid op hoog bevel.

OLIVIER de la Marche — lezen wij in de *Bijdragen tot de Geschiedenis en de oudheidkunde van Vlaanderen*, door Alfons van Werveke (uitgave van het Willemfonds, Gent van Rysselberghe & Rombault 1927, blz. 216) — die gansch zijn leven aan 't Bourgondische hof heeft doorgebracht, toont door een voorbeeld den invloed van Filips den Goede op de mode. „In dien tijd (Februari 1463) was de hertog ziek en, op aanraden van zijn geneesheeren, liet hij zijn haar afscheren. Om niet de eenige te zijn, die een kaal hoofd had, vaardigde hij een bevel uit, waarbij alle edellieden het haar moesten laten afscheren, gelijk hij. Zoo gebeurde het, dat meer dan vijfhonderd lieden uit den adelstand, uit liefde voor den hertog (sic), het hoofd deden kaal scheren. Ook werden heer Pieter Vacquembec en anderen ermede belast, als ze een edelman ontmoetten, hem terstond te bevelen het haar te doen afsnijden”. Ook Prof. Huizinga maakt, in zijn *Herfsttij der Middeleeuwen*, van dit geval melding, en merkt te recht op, dat het ons *khaliefachtig* aandoet.

Mr. C. BAKE.

Foto R. H. Herwig.

HET DUINMEERTJE „DE DOODEMANSKISTEN” OP TERSCHELLING.

ONDER DEN BRANDARIS.

(Slot.)

NA — goed geteld — zooveel treden „verwerkt” te hebben, als er dagen in het jaar zijn, komen we eindelijk in het heiligdom van den torenwachter aan, den koepel waar zich de moderne elektrische lichtbron bevindt, veelvoudig versterkt door krachtige lenzen. In een gebouwtje aan den voet van den toren wordt de elektrische stroom opgewekt, benodigd voor het schitterende licht, dat met een sterkte van 8 mil. kaarsen den zeeman over een afstand van 65 Engelsche mijlen waarschuwt voor de gevaarlijke gronden, en hem den weg wijst naar veilige ree. Voor 't geval er defect mocht komen aan de machines voor het opwekken der electriciteit, worden nog altijd de oude petroleumlampen bewaard, die in dit geval in dienst gesteld kunnen worden. Met begrijpelijken trots toont de wachter ons de prachtige installatie, die er keurig onderhouden uitziet. ☼ Als we eindelijk genoegzaam het ingenieuze draailicht hebben bewonderd, slaan we onzen blik naar buiten. Bij helder weer kunnen we hier — op meer dan 50 M. hoogte — genieten van prachtige panorama's over het eiland en de omringende zeeën. Waait het niet, dan is het uitzicht op het plat zoo mogelijk nog mooier! Vlak beneden ons het bevallige dorp, de talrijke roode taken met groen der vele boomen. Naar 't Zuiden de kalme Waddenzee met heel in de verte Friesland's lage kustlijn. Noordwaarts de mooie duinen met links het groene strand en de bij eb droogliggende Noordsvader, rechts de bekoorlijke Dellewal, een duinrand aan de Waddenzee. Vlak bij in 't noorden een schilderachtig duinmeertje, de aardige Doodemanskisten. Naar 't Noordoosten slingert zich tusschen hooge duinen het mooie rijwielpad, dat naar het Badpaviljoen aan 't Noordzeestrand voert. Op de Noordzee een enkele rookpluim van een voorbijvarende boot, en hier en daar een zeiltje van een visscherman. Naar 't oosten verdwijnt in de verte de eenige grintweg van 't eiland, aangelegd in 1910, die langs een rij dorpen het heele eiland in de lengte doorsnijdt. ☼ 't Wordt tijd om af te dalen. Slechts noode nemen we afscheid van de mooie vergezichten en bij 't naar beneden gaan kunnen we niet nalaten op elken trans nog gauw een blik door de kleine vensters te werpen. Dan verlaten we den reus, een van de weinige gebouwen, die bij de landing der Engelschen in 1666 gespaard bleven. Vierhonderd woonhuizen en vele pakhuizen gingen toen in vlammen op, terwijl een vloot van 150 schepen in het Vlie vernield werd. ☼ Imponeert Skillinge's reus overdag, ook bij avond maakt hij grooten indruk op den vreemdeling, die voor 't eerst de vier lichtstralen als horizontale molenroeden boven zijn hoofd ziet rondwieken, nu en dan een eenzamen vogel voor een enkel moment in zilver-schittering zettend. En waar we dan zijn, aan de haven, op het fietspad of in de duinen, overal vertellen ons de verblin-

dende lichtstralen, dat de grijze wachter waakt voor de veiligheid van den zeeman, die in de donkeren nacht zijn weg zoekt over de wijde zee. Aan de haven hebben we dan bij helder weer een mooi gezicht over de Waddenzee, waar aan 't eind van den bochtigen koers, door lichtbakens geteekend, de vuren van Harlingen en de straatlantaarns van dat stadje opdoemen. ☼ Terschelling wordt in de eerste plaats bezocht als badplaats en 't dient te worden erkend: zoowel strand als zee zijn daarvoor geschikt. Er is maar één bezwaar: de Noordzee ligt wat ver van het dorp West-Terschelling. De eenige verbinding wordt gevormd door een ruim 5 K.M. lang rijwielpad, tijdens de mobilisatie door Staatsboschbeheer aangelegd. Om dat dagelijks — liefst viermaal — te wandelen, is wat ver. Zonder fiets lijkt ons daarom West, zooals het dorp in tegenstelling met de oostelijker gelegen dorpen genoemd wordt, als badplaats minder geschikt. Een flinke rijweg van dorp naar strand met geregelden autodienst zou een groote verbetering zijn. Voor hen die fietsen is het dagelijksche tochtje een aangename verpoozing. Het rijwielpad slingert zich zoo aardig door het mooie duinlandschap dat het een lust is het te berijden. ☼ Nog den eersten avond van ons verblijf op het mooie eiland maakten we na den eten een fietstochtje naar zee. 't Ging duin op duin af zonder al te sterke hellingen, tot we na een laatste klimming — even voorbij het punt waar het fietspad van Midsland zich met dat van West-Terschelling vereenigt — de eindeloze zee voor ons zagen. Het spitse dak van het aardige Paviljoen aan zee hadden we reeds langer kunnen zien. ☼ De duinen langs het fietspad zijn op een enkele uitzondering na vrije wandeling. Die uitzondering wordt gevormd door de plekken waar de Amerikaanse Veenbes (*Vaccinium macrocarpon*) groeit. Sedert 1909 verpacht het Rijk namelijk de duinpannen bezet met genoemde bes, en de pachter is wel zoo verstandig zijn eigendom te beschermen. Vroeger mocht ieder vrij plukken, alleen werd de eerste dag van den pluk aangegeven. De oogst gaat komt de veenbes in ons land voor. ☼ Zeer zeldzaam te breede strand, vinden we eenige badkoetsjes en een aantal strandstoelen. De gelegenheid tot baden is echter niet het water is het op sommige uren te gevaarlijk en daarom verboden. Die tijden wisselen, omdat ze in verband staan met ebbe en vloed. ☼ Heel vaak ziet men visschers aan het strand bezig. Eens zagen we zelfs een groot net door paarden in het water; dat de berijders niet zonder nat pak thuis kwamen, valt te begrijpen. Een anderen keer zagen we een te slaan, trachtten de visschers de scholletjes en botjes naar het net te drijven. ☼ Het breede strand geeft prachtige ge-

Foto R. H. Herwig.

PANORAMA VAN WEST-TERSCHELLING.

legenheid voor een fietstocht, als men maar dicht bij het water blijft. Vlak bij West-Terschelling is wel gelegenheid om van de zee te genieten, niet echter om te baden. Langs de haven is het altijd bedrijvig en bij het „Wakend Oog” vindt men, zoo men dat wenscht, wel gelegenheid voor een praatje. Het huiske, door een vroegeren Burgemeester daar gebouwd voor de oude zeelieden, die er zich 's winters kunnen vereenigen rondom een warme kachel, wordt zoo genoemd naar een gevelsteen. De duinen langs het Groene strand, waarachter zich de groote plaat de Noordsvader uitstrekt, leveren een mooie, zij het ook vermoeiende wandeling. Het aardige duinmeertje — boven reeds genoemd — is een gezochte speelplaats voor de jeugd. Van de duinen hier heeft men telkens weer mooie gezichten op het dorp en de haven. Ten Oosten van het dorp ligt de reeds genoemde Dellewal, een mooie stukje strand met duin in de onmiddellijke nabijheid van het dorp. ☞ De 14 K.M. lange grindweg leidt naar „om Oost”, zooals de Terschellinger alles noemt wat buiten „West” ligt; die grindweg gaat door den polder dicht langs den zuidvoet der duinen; er ligt een groot aantal dorpjes aan, waarvan Midsland, Hoorn en Oosterend wel de grootste zijn. 't Eerste dorp ligt aardig in 't groen verscholen. Een mooi fietspad door de duinen leidt naar het Badpaviljoen aan zee. In Hoorn wordt onze aandacht getrokken door een zeer oude kerk, afgebeeld op bladz. 210, die uit den tijd der Noormannen dagteekent; een oud poortje zou zelfs nog onveranderd overgebleven zijn. Buiten Oosterend ligt de groote nog onbedijkte kwelder *de Grie*, waar 's zomers rustig het vee graast. Nog verder oostwaarts gaat zij over in een woeste zandvlakte, „de Boschplaat”, waar de blauwe zeedistel welig tiert. ☞ Aan den grintweg ligt o.a. nog Formerum, de geboorteplaats van Willem Barends, bekend door de overwintering op Nova Zembla. Het huis, waar deze koene zeevaarder geboren werd, is pas voor een twintigtal jaren afgebroken. Ter zijner eere draagt de zeevaartschool op West zijn naam. ☞ Op den tocht naar de Noordelijke IJszee door Heemskerk en Barends

werden vele walvissen gezien. Dat gaf aanleiding tot de walvischvaart, waaraan reeds in het begin der zeventiende eeuw vele Hollanders deelnamen. Ook bewoners van Terschelling waren van de partij. Zelfs in het midden van de vorige eeuw was er in Harlingen nog een walvischvaarder waarop Terschellingers dienst deden. Vroeger waren er veel meer walvischvaarders op de Waddeneilanden. Aan de „riggels” — relief banden — in de gevels kon men zien, welken rang de bewoner op de walvischvaarder bekleedde; een commandeur b.v. had twee riggels boven elkaar. In Nes en Hollum op Ameland zagen we vele van deze woningen. Dikwijls werden de kaakbeenen van den Groenlandschen walvisch gebruikt als hekwerk, terwijl de schouderbladen als stoepsteenen dienst deden; ook die zijn op Ameland nog te vinden, op Terschelling slechts een enkel kaakbeen. ☞ Mogen wij er in zijn geslaagd, door woord en beeld belangstelling op te wekken voor het mooie Waddeneiland, dat den minnaar van zee en duin, en den vriend van landelijke rust veel te genieten geeft.

R. H. HERWIG.

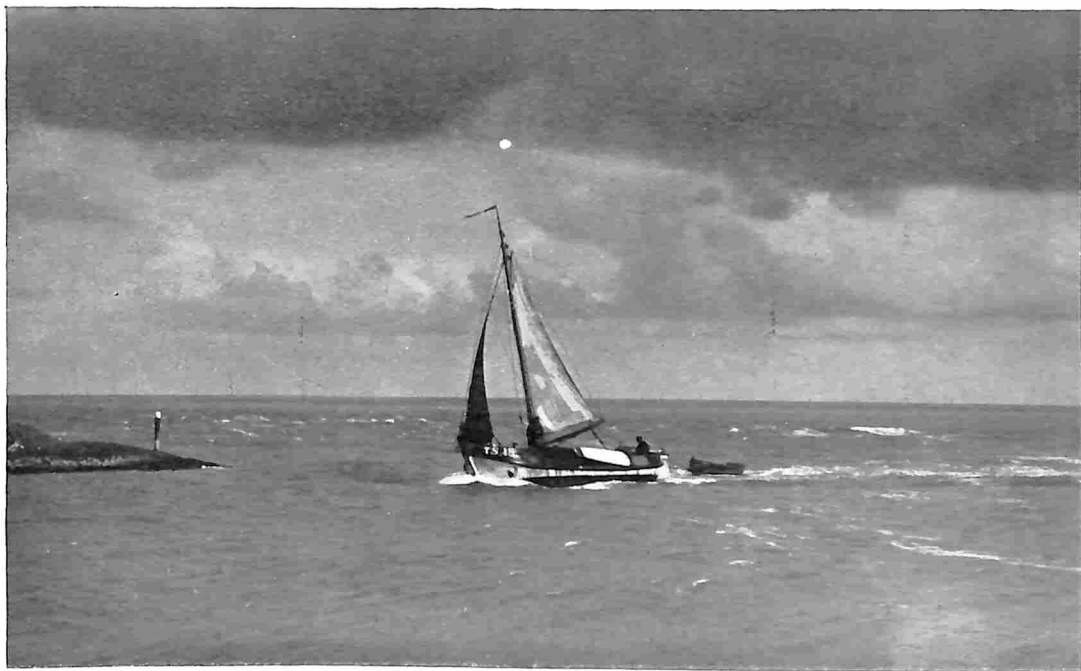

Foto R. H. Herwig.

ONDER DEN BRANDARIS. VÓÓR DE BUI BINNEN.

De verhouding van de menschen tot de huisdieren.

HET is thans in de boerenwoningen lang niet zoo gezellig meer als vroeger. In de Westfriesche boerderijen zijn nog meestal de vertrekken, voor de menschen bestemd, onder hetzelfde dak als de stallen. Wie in de huizen van 't Westfriesche type in de huiskamer wil komen, moet eerst door een deur, die toegang verleent tot „'t Koejes” (den koestal) en dan door een zijdeur gaan; om „'t vierkant” (hooiberg) van 't huis zijn aan twee zijden de vee- en de paardenstallen met den dorschvloer gebouwd en aan de andere twee zijden de woon- en slaapvertrekken. Maar, hoewel er nog wel nieuwe boerderijen gebouwd worden van 't oude type, meer en meer vindt 't gebruik ingang om het woonhuis vooraan te bouwen en de stallen daarachter. ☒ Nog veel meer bleek de „saamhoorigheid” tusschen de menschen en hun huisdieren in de oude Saksische woningen. Daarin huisden de boeren met vrouw en kinderen en dienstboden zoo recht gezellig met al hun vee samen in de groote, onverdeelde ruimte van het huis. Het Neder-Saksische boerenhuis wordt beschouwd als het oudste van alle en het heeft zich van het Noorden naar het Zuiden verbreid. 't Is het *Hallehuis*, uit één vertrek bestaande, 'n samenstel van gebinten als geraamte en aan ieder einde met 'n steilen gevel. Dit „lösse hoes” komt nog maar alleen voor in Twente; 'n halve eeuw geleden ook nog in Drente, Westerwolde en de Graafschap¹⁾. De kippen scharrelden om het haardvuur, de varkens snuffelden overall rond, de koeien tuurden met haar groote oogen droomerig-peinzend uit haar stal en het paard stak zijn kop onderzoekend over zijn kribbe. Het kon gebeuren, dat een varken heel huiselijk zijn snoet in den wel voorzien pappot stak en dat moeder de vrouw hem zeer zorgvuldig den bek afveegde met denzelfden doek, waarmee ze na 't huiselijke maal 't vaatwerk zou afwisschen. De reusachtige roggebroomden, in den buiten het huis staanden oven gebakken, dienden tot voedsel voor menschen en beesten, en de jongen, die 't mestkalf voederde, verzuimde niet van 't brood 'n deel af te breken voor zich zelf, onder 't werk door.

☒ De innigheid tusschen den boer en zijn vee vindt uitdrukking in den volkshumor: „'t Bloed trekt, zei de boer, en hij zoende z'n kalf”. Tegen iemand, die 't wat nauw nam met de zindelijkheid bij 't eten, werd gezegd: „Vieze verrekens worre niet vet”. En van 'n boer, die door 't ongeluk werd achtervolgd, wordt verhaald dat hij zuchtte: „Verleden week verloor ik m'n vrouw, eergister stierf m'n beste varken en nou m'n koe: 't wordt hoe langer, hoe erger!” ☒ Hoe intiem de betrekking was en nog is tusschen mensch en dier blijkt ook uit tal van zegswijzen; dikwijls worden eigenschappen van menschen beoordeeld door die van de dieren te noemen: zoo vals als 'n kat, zoo gulzig als 'n varken, zoo zat (dronken) als 'n zwijn, zoo dom als 'n eend of als 'n gans, zoo lui als 'n varken, zoo krolsch als 'n kat, zoo blind als 'n mol, zoo koppig als 'n ezel, zoo dom als 'n os, zoo gierig als 'n draak. En in gunstigen zin: zoo trouw als 'n hond, zoo oprecht als 'n duif, zoo sterk als 'n paard, zoo mak als 'n lam of zoo zacht als 'n lam, zoo goedig als 'n

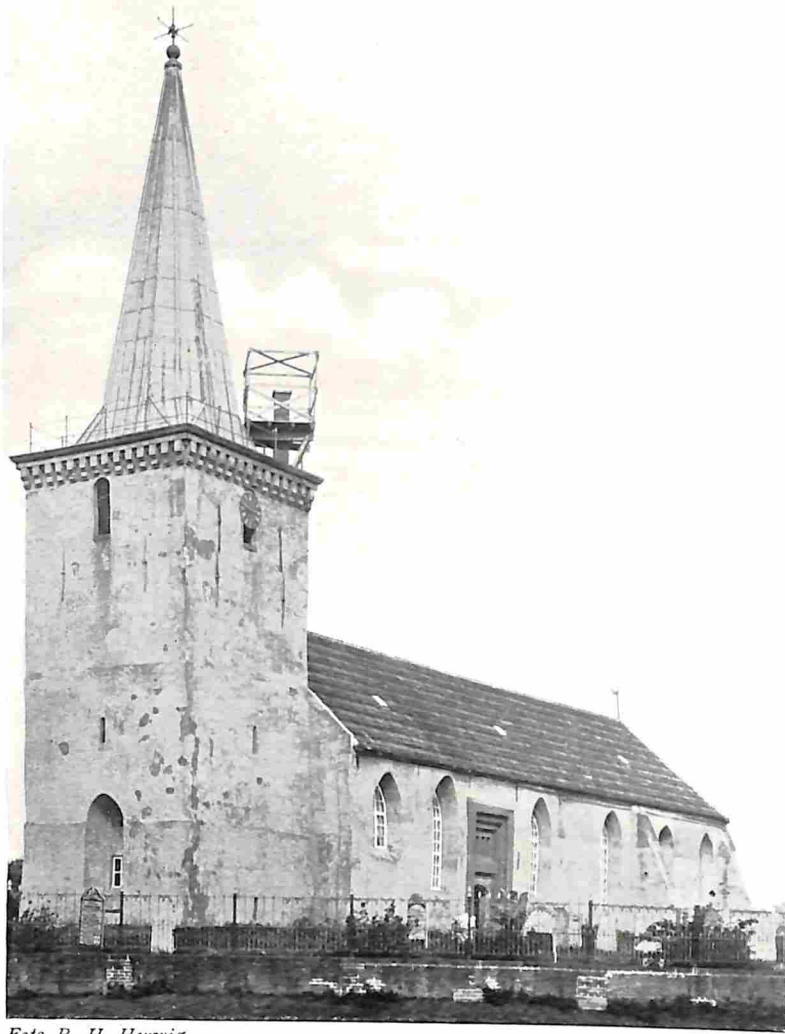

Foto R. H. Herwig.

HET KERKJE VAN HOORN OP TERSCHELLING.

schaap, zoo moedig als 'n leeuw, zoo fier als 'n adelaar. Van bijziende menschen wordt gezegd, dat ze kippig zijn. Onbejuzende menschen zijn zoo vals als 'n gloepschen (gluiperigen) trouwbaren zijn zoo vals als 'n paard, of zuipen hond. Er zijn menschen, die werken als 'n paard, of zuipen als 'n kalf, of bulken als 'n os, gieren als 'n mager varken, waggelen als 'n vette gans, kakelen als 'n hen, snateren als 'n eend, klappen als 'n ekster, balken als 'n ezel, doorslaan als 'n blinde vink, zingen als 'n lijster, zoo trotsch stappen als 'n pauw. Iemand, die beschaamd afdruipt, sluipt weg met den staart tusschen de beenen (als 'n hond) en wie 'n onaan genaam werk verricht, heeft 'n hondebaantje. Slecht weer is hondenweer of geen weer om 'n hond met 'n stok de deur uit te jagen. Een lastige jongen is 'n bandrekel ('n kwade waak- uit te jagen. Een lastige jongen is 'n bandrekel ('n kwade waak- hond, die aan den ketting ligt) en een kwaad wijf is 'n booze teef. Een onvriendelijke man is 'n bok en een nijdige vrouw is spinnig of kattig. En deze zegswijzen zouden nog wel met een groot aantal kunnen worden vermeerderd. ☒ Daar de huisdieren van oudsher beschouwd werden als

lid van 't gezin, werden ze in kennisgesteld met gewichtige gebeurtenissen, die in 't huis plaats vonden. Als in 't Spreewald een boer is gestorven, gaat de oudste zoon naar den bijenstal en zegt: „Bijtje, bijtje, sta op, de boer is gestorven!” En als de kist uit het huis is gedragen, jaagt hij het vee op, strooit voer en zegt: „Staat op, de boer is weggedragen uit het huis en komt niet weer!” In Westfalen klopt een der huisgenooten tegen elken bijenkorf en zegt: „De groeten van de vrouw en dat de baas dood is!” De korven krijgen 'n zwarten doek ten teeken van rouw. — Als er 'n bruid in huis is, moeten de bijen dit ook vernemen, en de korven prijken met 'n witten doek. In Meppel en Hoogeveen wordt ook de dood van den iemker („bijenvader” genoemd) aan de bijen medegedeeld. Tusschen Weerdingen en Emmen wordt evenzoo nog altijd het oude gebruik in stand gehouden om bij alle korven aan te kloppen en rond te zeggen, dat de baas is gestorven. Bij Barneveld krijgen de bijenkorf bij sterfgeval 'n zwarte streep als rouwteken. ☒ Reeds in zeer oude tijden was het een gewoonte bij

Friezen, Saksen en Franken om bij sterfgeval een zwarten en bij huwelijk een rooden doek over de korven te hangen. Er werd vast geloofd, dat de bijen de taal der menschen verstaan en dat ze belang stellen in hun doen en laten. Ze treurden als er oneenigheid was tusschen man en vrouw, en stierven als ze zich niet met elkander bied voor de nijvere bijtjes, die zoo vlijtig honing en was waren aan den mensch, want, toen Adam en Eva uit 't paradijs waren verdreven, trokken ze met hen mee. Als de bijen en zegt daarbij een rijmpje op, terwijl hij St. Maarten aanroeft. Als iemand een bijenkorf draagt, mag hij niet spreken of iemand groeten, en om 't stelen van een korf te voorkomen, prevelen van 'n rijmpje. Een bijenzwerm, die hangt aan een zorgvuldig voor hoeden om goddelooze woorden uit te spreken of slechte voornemens te koesteren, want de bijen zijn dan boos en steken hen, die zich zoo bezondigen. — 'n Geit in den stal bij de koeien is een voorbehoedmiddel tegen ziekte onder 't vee. Een bok vooral kan door den reuk, dien hij af-

1) H. W. Heuvel, Volksgeloof en Volksleven.

geeft, de gezondheid bevorderen en bovendien de heksen op een afstand houden. Dat de koeien klokken om den hals dragen heeft een dubbel nut: de koejongen, die ze laat weiden, kan ze gemakkelijker vinden en bovendien jaagt 't geluid de booze geesten weg. In verschillende streken worden de kalveren, als ze geroepen worden, gelokt met: „allo, allo” of „alio, alleleio”. In West-Friesland met: „kui, kui, kui” en in Twente met „kies, kies, kies”. De hoenders met „tu-tu-tu” of met „kiep, kiep, kiep!” De katten soms met „tie, tie, tie”; de varkens in West-Friesland, met „toet-toet-toet”. Het varkenshok is 'n toetebot, maar 'n zeug heet Märi. De koeien hebben alle 'n persoonlijk naam, meestal naar de kleur: de zwarte, de bonte, de vale, de blauwe, de blaarkop, de rooie, en de paarden heeten de zwart, de bruin, de bles, de schimmel, en soms ook worden ze genoemd naar hun vroegeren eigenaar. ☒ De hond, de kat en de

haan waren reeds bij de oude Germanen onmisbare huisgenooten en ze zijn 't nog. Hoog in 't dak zat Canteleer met zijn kippen op de hanebalken. Van zwarte hanen werd geloofd, dat ze 't huis beschermden tegen 't hemelvuur, maar een roode haan was juist het symbool van brand. Als de soldatenbenden 't huis in brand staken, heette het daarom „den rooden haan op 't huis zetten”. Het hanegekraai verjaagt de booze geesten, en als zinnebeeld van waakzaamheid staat een vergulde haan op den kerktoren. De heksen bedreven soms bij 't melken en karnen haar booze kunsten. Ze konden maken, dat de room in de karnton niet ging boteren en dat de koeien geen melk gaven. 'n Vlierboom vóór de melkkamer staande, kon echter de hekserij beletten. Soms gebeurde het, dat de koe onder 't melken haar kop naar de melkmeid keerde en haar gebood op te houden, en 'n overoud sprookje vertelt, hoe Kleinduimpje in den buik van de koe zat en riep: „Strip, strap, strol, is de emmer nog niet vol?” 's Avonds vóór het naar bed gaan, loopt de boer nog eerst bij alle koeien rond en vroeger werd dan 'n rijmpje opgezegd, dat een goede nachtrust der beesten bevorderde. Uit al deze dingen blijkt, hoe de boeren hun vierbeenige huisgenooten beschouwden als personen, als leden van de familie. ☒ De scheper is ten allen tijde een persoon van gewicht geweest. Hij had veel verstand van 't weer door zijn dagelijksche beschouwing van de verschijnselen der natuur en was daarom een weerprofeet, op wien kon

worden vertrouwd. Ook kende hij vele recepten, kruiden voor 't zieke vee en voor de menschen. Hij bereidde zalven en dranken, kureerde en opereerde en zag ook verschijningen op de heide, waardoor hij een blik had in de toekomst, en oorlog of andere verschrikkelikheden kon voorspellen. Hij verstond de breikunst in de perfectie en kon allerlei gebruiksvoorwerpen knutselen van hout of hoorn. 's Avonds als de schapen in de kooi waren, ging hij bij de boeren aan den haard legenden, sprookjes en spookgeschiedenissen vertellen en overoude liederen zingen voor de kinderen. Meestal had de scheper bij zijn huisje een stuk land en de boeren hielpen hem rogge maaien en aardappels rooien. Hij was de raadsman van oud en jong en vormde den band tusschen de menschen en de beesten. De scheper gaat tot het verleden behooren. Maar wat ook verandere, de band tusschen menschen en huisdieren zal niet spoedig verbroken worden.

J. SCHUITEMAKER Cz.

Foto R. H. Herwig.

ONDER DEN BRANDARIS. DE WADDENZEE MET DELLEWAL.

Dinges en Van der Hummes.

DINGES en Van der Hummes lijken wel wat op elkaar in beteekenis, maar „Dinges” kan een persoon of een zaak zijn, terwijl Van der Hummes altijd een persoon is. Dinges, zegt het Woordenboek, is de naam, „waarmede men personen of zaken aanduidt, waarvan men den eigennaam niet wil of op 't oogenblik niet kan noemen, maar (althans in 't eerste geval) wel als bekend onderstelt”, Vergelijk — wordt er bijgevoegd — ook het gebruik van het Fransche woord *chese*. Menschen die uit zenuwachtigheid driftig spreken of niet gemakkelijk op hunne woorden kunnen komen, duiden bijna alles met dinges aan, wat voor den toehoorder vrij wat inspanning vordert en ook wel tot misverstand kan aanleiding geven. De Bo geeft in zijn Westvlaamsch Idioticon den vorm *Dinge*: „Wie heeft er u dat gezeid? Dinge, maar wie is die dinge?” enz. (een gesprek dat lang kan duren en niet heel genoegelijk is!) ☒ Wat Van der Hummes betreft, schrijft het Woordenboek, dat Hummes, mannelijk zelfstandig naamwoord, een bijvorm is van *hem*, en gevormd is naar het voorbeeld van woorden als dinges; en merkt het op, dat Hummes alleen voorkomt in *Van der Hummes*, „schertsende nabootsing van een geslachtsnaam, gebezigd om iemand aan te duiden, wiens naam ook den toegesprokene bekend is, maar dien men niet noemen wil,

Foto R. H. Herwig.

ONDER DEN BRANDARIS. RIJTOER LANGS HET STRAND.

bijv. „Je begrijpt toch, dat Van der Hummes er achter zit! Ik zou het eens aan Van der Hummes kunnen vragen”. ☒ Ook kan men in het Woordenboek lezen, dat men op dergelijke wijze in Zuid-Afrika *Van der Hum* gebruikt als benaming, oorspronkelijk aanduiding, van zekere likeur, gelijkende op curaçao.

MR. C. BAKE.

Natuurschoon in Rhodesia.

„MOSI-OA-TUNYA” of letterlijk vertaald: „Rook die geluid maakt”, is de karakteristieke benaming, die de inboorlingen gegeven hebben aan het machtige en indrukwekkende natuurwonder van den eersten rang: de Victoria Falls van de Zambesi in Rhodesia. Hoewel in allerlei opzichten dubbel en dwars de moeite waard, wordt dit laatstgenoemde uitgestrekte Afrikaansche land helaas nog steeds al te stiefmoederlijk bedield wat het toeristenbezoek betreft; vermoedelijk zal de voornaamste oorzaak daarvan wel toe te schrijven zijn aan de ver verwijderde ligging van belangrijke centra van het wereldverkeer. Wanneer de reeds zoo langen tijd geleden geprojecteerde Kaap-Kairo-spoorweg, wiens stalen banden ter lengte van 9455 kilometer het geheele zwarte werelddeel in een linker- en een rechterhelft zullen verdeelen, eenmaal in zijn geheel voltooid

is, zal de ontwikkeling van Rhodesia zich ongetwijfeld in een belangrijk sneller tempo dan tegenwoordig kunnen voltrekken en is er zelfs zeer veel kans, dat dit thans aan velen zoo goed als onbekende gebied zich binnen niet al te lang tijdsverloop gaat ontplooiën tot een der meest voor- aanstaande, door het Britsche Rijk bestuurde districten van Mid- del- en Zuid-Afrika. Immers, gunstige voor- waarden voor

een dergelijke ontwikkeling zijn allerwegen voorhanden: het land kan bogen op een niet te onderschatten rijkdom aan goud, zilver, diamanten, steenkool, koper en nog een menigte andere metalen en mineralen, het klimaat is er gezond, en landbouw en veeveelt worden over reusachtige uitgestrektheden met uitstekende resultaten beoefend. We hebben hier in de eerste plaats het oog op het belangrijkste gedeelte — Zuid-Rhodesia — doch ook het noordelijke gebied, vóór het jaar 1911 onderscheiden in N.W. en N.O. Rhodesia, is door zijn uitgesproken tropisch klimaat uiterst geschikt voor de cultuur van katoen, maïs, rubber en dergelijke voortbrengselen, terwijl ook hier de bodem steenkool en verschillende edele en niet-edele metalen oplevert. De grens tusschen het noordelijke en het zuidelijke district wordt gevormd door een van Afrika's machtigste stroomen, de in zijn geheel 2660 kilometer lange Zambesi. ☒ De geschiedenis van Rhodesia neemt een aanvang in het jaar 1837, toen een menigte Boeren uit de Kaapkolonie zich om verschillende redenen elders in het binnenland ging vestigen ¹⁾. Een der afdelingen verdreef den kafferhoofdman Moselikatse uit de landstreek, die later als Oranje Vrijstaat bekend zou worden, de zwarte heerscher vluchtte daarop met zijne onderhoorigen dwars door het tegenwoordige Transvaalsche gebied, hij trok vervolgens over de Limpopo of Krokodil-rivier en vestigde zich in Matabeleland, thans het zuidelijkste gedeelte van Zuid-Rhodesia. De Transvalers stelden zich in het jaar 1887 met

den zoon en opvolger van dit opperhoofd — Lobengula geheeten — in verbinding, ten einde eene regeling te treffen aangaande uitbreiding van hun grondgebied. Deze kwam inderdaad tot stand doch de Transvaalsche vertegenwoordiger, Piet Grobler, werd op den terugweg vermoord. ☒ Evenals dit zoo vaak in de geschiedenis der Zuid-Afrikaansche gewesten het geval is geweest, kwam Engeland nu plotseling tusschenbeide. Dat dit rijk het oog geslagen had op de landstreek aan de overzijde van de Limpopo, moet voornamelijk toegeschreven worden aan het feit, dat er in Mashonaland — noordoostelijk van Matabeleland gelegen — goud ontdekt was. De bekende Engelsch-Afrikaansche staatsman Cecil Rhodes wist op handige wijze eene overeenkomst met Lobengula te sluiten, waarbij aan hem de speciale vergunning werd verleend, in het kafferland naar rijkdommen in den bodem te mogen zoeken. Dit gaf aanleiding tot het oprichten van de door Rhodes bestuurde „Britsch-Zuid-Afrikaansche Maatschappij”, meer bekend als de „Chartered Company”, hetgeen den 20sten October 1889 geschiedde. ☒ De Engelsche regeering ondervond nog eenigen tegenstand van de zijde van Portugal, welk land, door Duitschland en Frankrijk gesteund, voor zijn oudere rechten in deze streken opkwam ¹⁾, doch door middel van een ultimatum — 11 Januari 1890 — werd aan den kleinen staat eenvoudig te kennen gegeven, dat men in

dit opzicht volstrekt niets in het midden te brengen had. ☒ Portugal werd tengevolge hiervan genoodzaakt den 28sten Mei van het volgende jaar een verdrag te ondertekenen, waar slechts één der beide partijen — onnoodig te vermelden welke — wel bij voer. Er werd o.a. bepaald, dat Portugal geen doorvoerrechten van voor Rhodesia bestemde vrachtgoederen zou mogen heffen en dat dit land een spoorweg had aan te

NATUURSCHOON IN RHODESIA. DE „BOILING POT” EN DE SPOORBRUG BIJ DE VICTORIA FALLS VAN DE ZAMBESI IN RHODESIA.

leggen van Beira af — de havenplaats van Mozambique — tot aan de grens van Mashonaland. Overigens moest het ten opzichte van Rhodesia noordoostelijk gelegen gebied langs het Nyassa-meer afgestaan worden en steeds vrije doortocht van Engelsche legertroepen en oorlogsmateriaal door de Portugeesche bezitting plaats kunnen hebben. ☒ Cecil Rhodes, die nog geenszins overtuigd was dat de Transvaalsche Boeren geen verdere pogingen zouden aanwenden om vasten voet in het bewuste gebied te krijgen, verzekerde zich van de medewerking van Dr. Jameson. In Juni 1890 verzamelde deze — de in latere jaren in de Zuid-Afrikaansche Republiek zoozeer gehate staatsman — een uit ongeveer 700 blanken en 150 inboorlingen bestaande troep en rukte hiertoe van Betchuanaland ²⁾ uit, Rhodesia binnen. Den 12den September van hetzelfde jaar vestigde hij zich op de plaats, waar thans de hoofdstad van Mashonaland — Salisbury — gelegen is. In den omtrek bracht men allerlei versterkingen aan, de strijd werd met de inlandsche bevolking aangeboden en weldra met dit gevolg, dat Lobengula met zijn zwarte onderdanen naar elders de wijk moest nemen. De kaffers deden in de jaren 1893 en in 1896 nog eenige zwakke pogingen om het verloren terrein weer in handen te krijgen, doch tevergeefs, het Vereenigd Koninkrijk was voor goed heer en meester in zijn nieuw gebied, naar den veroveraar en stichter

¹⁾ Deze belangrijke uittocht, welke tusschen de jaren 1836 en 1840 plaats vond, staat bekend als „de groote trek”; binnenkort hoop ik in „Buiten” in een artikel over de provincies der Unie van Zuid-Afrika hierop nader terug te komen.

²⁾ Rhodesia wordt in het Oosten begrensd door het belangrijke Mozambique, sedert de helft der zeventiende eeuw een bezitting van Portugal. De hoofdstad, eveneens Mozambique geheeten, ligt op een eiland en werd reeds in het jaar 1506 veroverd door de Portugeesche zeevaarders Tristan da Cunha en Albuquerque.

²⁾ Dit gebied grenst in het Oosten aan Transvaal en Zuid-Rhodesia.

Cecil Rhodes, voortaan officieel Rhodesia geheeten

De Portugeesche spoorlijn van Beira loopt tot Salisbury en buigt zich daarna naar het Zuidwesten, om Boelawayo, de hoofdplaats van Matabeleland te bereiken. Ieder, die hier wel eens vertoefde, heeft zonder twijfel een bezoek gebracht aan de zuidelijk van die stad gelegen steenachtige Matoppo-heuvels, waar Rhodes ingevolge zijn wensch een laatste rustplaats vond¹⁾. Het graf is gedekt met reusachtige rotsblokken en draagt slechts

het eenvoudige opschrift: „Here lie the remains of Cecil Rhodes”. De Boelawayo staat in rechtstreeksch spoorwegverkeer met Kaapstad, de baan doorsnijdt naar het Noorden geheel Zuid- en Noord-Rhodesia en zet zich vervolgens voort in de Belgische Kongo-kolonie, ze vormt dus in haar geheel reeds een belangrijk onderdeel van de zoeven genoemde toekomstige Kaap-Kairo-lijn. De verbinding tusschen het zuidelijke en het noordelijke district over de Zambesi kwam op aandringen van Rhodes bij de beroemde Victoria Falls tot stand; de afbeelding op de vorige bladzijde geeft een juiste voorstelling van de kolossale spoorbrug. De indruk welke de waterval — een meesterstuk, dat Vrouwe Natuur hier wrocht — op ons maakt, is die van een overweldigende, onbeschrijflijke schoonheid. Te midden van een sprookjesachtig tropische omligting ploft het Zambesiwater plotseling 120 meter loodrecht neer in de diepte; bij een breedte van ongeveer 1750 meter is het volume water, dat men aan zijn oogen ziet voorbijgaan, schier ongelooflijk²⁾. Te midden van het donderend geraas is een lage, doch niettemin zuiverklinkende muzikale toon duidelijk te onderscheiden: de eeuwigdurende regelmatige roffel, die de paukenist van een gigantenorkest aan zijn monsterachtig instrument weet te ontlokken . .

In November 1855 werden de Victoria Falls ontdekt door den bekenden Engelschen zendeling en Afrikareiziger David Livingstone. Tijdens zijn vaart op de Zambesi bereikte hij een eilandje waarop men landde — het tegenwoordige Livingstone-eiland — hier zag hij het water van de rivier vlak voor zich in de diepte verdwijnen. Inderdaad reikt dit eiland, evenals het Boaruka- of Cataract-eiland, tot aan den rand van den val en het is van Juli tot November — den drogen tijd — per kano bereikbaar; den bezoeker wordt nog steeds de boom aangewezen, waarin Livingstone zijn naamletters sneed; deze zijn echter door den tijd vergroeid en niet meer te onderscheiden. De stroom is in het overige jaargetijde zoo sterk gezwollen, dat er op de geheele oppervlakte geen spoor van land te bespeuren valt. De waterval wordt door de beide genoemde eilandjes in drie stukken verdeeld, de beide belangrijkste zijn de Rainbow Falls tusschen den linkeroever en het Livingstone-eiland en het middengedeelte, de Main Falls. Vlak hier tegenover — slechts op ruim honderd meter afstand — heeft men van het prachtige tropische Rainforest uit een schitterend gezicht op het natuurwonder. Voor dit bosch was inderdaad geen betere naam te bedenken, want men wordt hier reeds na verloop van korten tijd „zoo nat als een poedel!” Dat men den val van zoo dicht aan de overzijde naderen kan vindt zijn oorzaak in het feit, dat de oevers van de Zambesi — hier even hoog als bij den bovenloop — zich onmiddellijk er voorbij vernauwen tot een smalle rotsachtige kloof, waar het water met kracht doorheen gestuwd wordt en welke zich met talloze kronkelingen kilometers ver uitstrekt. Het gedeelte van de rivier, op onze afbeelding te zien, wordt terecht de „Boiling Pot” genoemd; het is de plaats — even voorbij den waterval — juist waar de kloof begint; hier bruist en kookt en schuimt het, als in een reusachtigen heksenketel. Hoog in de lucht spant zich — als bewijs van menschelijk vernuft en kunnen — de hoogste spoor-

1) Hij overleed den 26sten Maart 1902, 48 jaar oud, op zijn buiten Grootte Schuur nabij Kaapstad. 2) Het is stellig interessant, deze geweldige afmetingen eens te vergelijken met die van de Niagara Falls. Hier is de oostelijke of Amerikaanse val 322 meter breed en 47 meter hoog, terwijl het water van den westelijken — den voor de helft op Canadeesch grondgebied liggenden Horseshoe Fall — bij een breedte langs de bocht gemeten van 915 meter (in doorsnede 372 meter), zich in een diepte van 44 meter stort. De Afrikaansche waterval wint het dus in dit opzicht glansrijk van zijn beroemden Amerikaanschen broeder!

Foto R. Tepe.

BROEDENDE STRANDPLEVIER OP TEXEL.

brug ter wereld¹⁾, doch hoe onbeteekenend en nietig is dit metalen gevaarte met de speelgoedtreintjes, die we erover zien passeeren, vergeleken bij het grootsche natuurgewrocht in de nabijheid, waarop zelfs de tand des tijds hoegenaamd geen vernietigenden invloed uitoefent!

A. W. FRANCKEN.

1) De lengte der brug bedraagt ongeveer 180 meter, terwijl ze zich gemiddeld 130 meter boven de oppervlakte van het water verheft. De opening had in Augustus 1905 plaats door Professor Darwin van de Cambridge University, dus ruim drie jaar na den dood van Cecil Rhodes.

Vogelfotografie op het eiland Texel.

(Slot.)

IN de vroege van den volgenden, nieuw aangebroken dag waren we present bij en in de Voorwerkerswoning in de Westen en vergezeld ons vandaar uit de zoon van den Voorwerker naar de groote Zilvermeeuwen-Kolonie in de Westduinen, die we een vorige maal, na een bezoek, onverrichter zake, zonder er fotografisch werkzaam te hebben kunnen zijn, hadden moeten verlaten. Den avond te voren hadden we daar onze camera bij een nest met aangepikte eieren van de Zilvermeeuw geplaatst, in de hoop daarop heden de Zilvermeeuw in beeld te kunnen brengen. Dien avond tevoren was het bij uitzondering prachtig weer en het viel ons op, dat de vele Zilvermeeuwen minder haastig gebakerd waren dan op andere dagen en door onze nadering weinig verontrust werden, terwijl een Wulp in de verte zijne coerlie-geluidjes liet hooren die zijnen Franschen naam „Courlis” alle eer aandoen. Welk eene groote teleurstelling was het voor ons, hier den volgenden dag te moeten constateeren, dat de Zilvermeeuw bij wier nest onze camera den geheelen nacht de wacht had gehouden, hare eieren niet eens voldoende warm had gehouden en thans heelemaal niet meer tot haar nest en tot hare eieren terug wilde keeren, ook niet eens, toen onze camera van haar nest was verwijderd en verderop bij een ander Zilvermeeuwnest was geplaatst, waarop gedurende geheel den voormiddag eene Zilvermeeuw had zitten broeden. Wisten we nu maar, wat we moesten doen, om het den

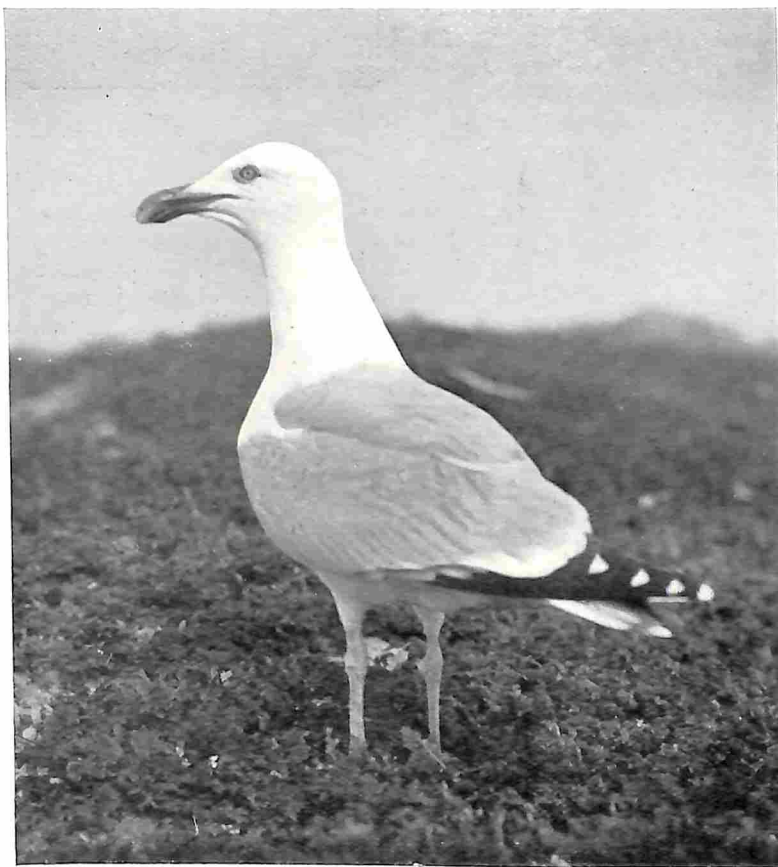

Foto R. Tepe.

TEXEL. ZILVERMEEUW OP DEN UITKIJK.

Zilvermeeuwen zoo naar den zin te maken, dat ze gewillig voor onze camera zouden willen poseeren! ☞ Die andere Zilvermeeuw, bij wier nest thans de camera geplaatst was, was ook niet te bewegen het broedingswerk voort te zetten, ook in den namiddag nog niet, toen ook van haar nest de camera verwijderd was. Raadselachtig kwam ons dat voor, maar het ging, zooals het ging, toch wilden we eene opname doen van dezen buitengewoon fraaien, smetteloos bevederde zeevogel. ☞ Den volgenden dag, toen we gewaar werden, dat ook een derde Zilvermeeuw, evenmin als de beide andere genegen was, zich op of bij haar nest te laten vereeuwigen, besloten we het op eene geheel andere wijze te probeeren. Dicht in de buurt van de kuil, die onze helper had gegraven, om er ons gedeeltelijk in te kunnen verbergen, zaten vele Zilvermeeuwen bijeen en bij een er van hield zich een drietal, enkele dagen oude, jonge Zilvermeeuwen op, die we meenden, dat jongen waren van deze Zilvermeeuw. Toen deze jongen het wellicht koud begonnen te krijgen, daar het weer den geheelen dag vrij ruw was geweest en er niet beter op werd, daar wind en regen telkens elkander den voorrang betwistten, begaf zich bedoelde, oude Zilvermeeuw naar de van koude schreeuwende jongen, zonder ze echter onder hare wieden te nemen. Dat hield ze zeker niet voor noodig, maar wij waren toch de meening toegedaan, dat we, als we de camera bij de jonge Zilvermeeuwen zouden plaatsen, we kans zouden krijgen ook de oude Zilvermeeuw, zoodra deze weer tot hare jongen zou terugkeeren, met deze te zullen kunnen fotografeeren. ☞ Fluks werd nu onze camera bij de jonge Zilvermeeuwen geplaatst en de oude Zilvermeeuw uitgenoodigd er bij plaats te nemen, maar in plaats van vóór de camera bij hare jongen te gaan staan, ging deze vlak achter de camera staan, wat voor ons de aanleiding was, om doodeenvoudig de camera juist andersom te plaatsen, in de hoop, zodoende eindelijk de kans te krijgen eene opname te kunnen doen van deze zoo weinig schuwe oude Zilvermeeuw en dat lukte werkelijk uitstekend. Een tweetal opnamen konden we nu tot stand brengen van deze fraaie, smetteloze Zilvermeeuw, die nu voor de lens ging staan, alsof er geen camera aan bevestigd was. ☞ Eindelijk mochten we dus nog van geluk spreken, maar nog een grootere bof was het, toen we later diezelfde Zilvermeeuw ook nog staande bij hare jongen in beeld konden brengen, al was het toen wel erg jammer, dat uit een duistere, overdrijvende wolk tijdelijk een fijne regen viel en het zoo duister werd, dat aan eene juiste en voldoende belichting zeer getwijfeld moest worden. ☞ Aardig was het, om te zien en te hooren, hoe verscheidene Zilvermeeuwen elkander naderden en als 't ware een gesprek met elkander begonnen aan te knopen, terwijl ze elkander herhaaldelijk met den kop toeknikten. Het was alsof de eene Zilvermeeuw, tegen de andere zeide: „Ga maar gerust naar je jongen, want er zal je hoegenaamd geen leed berokkend worden”. ☞ Het resultaat toch van deze samenspraak was de heerlijke pose, die de Zilvermeeuw aannam, toen ze later bij hare jongen voor onze camera stond. Zooals wel te verwachten was, bleek later bij ontwikkeling van deze opname, dat de duistere wolk oorzaak was geweest, dat er helaas op de gevoelige plaat van eene Zilvermeeuwen-familie weinig of niets te zien was. ☞ Nadat we er nog eene opname hadden gedaan op korteren afstand van de drie jonge Zilvermeeuwen, keerden we laat in den avond huis- of liever hotelwaarts. In de Dennen, waarlangs en waardoor onze weg ons voerde, genoten we nog van de heerlijk klinkende tonen, die aan het nachtegaleenkeeltje ontvloeiden. ☞ Den volgenden dag was de

BROEDENDE KOKMEEUW.

Polder Walenburg weer aan de beurt, om door ons bezocht te worden, nadat het ons in de morgenuren reeds gelukt was, daar eene broedende Kokmeeuw, die echter vrij schuw was, te fotografeeren. Toen we er den volgenden dag weer kwamen, scheen deze meeuw, nadat onze camera ook gedurende den nacht, bij haar nest had gestaan, alle schuwheid te hebben afgelegd en deden we, tamelijk vlug achterelkaar, een viertal opnamen van deze Kokmeeuw, in verschillende houdingen, op en bij haar nest met eieren. ☞ De schillende houdingen, op en bij haar nest met eieren, die op Texel ook wel Zwartkop wordt genoemd, omdat ze in voorjaar en zomer een zwart of liever donkerbruin kapje draagt, dat na den broedtijd zachtjes aan weer verdwijnt, is wel de talrijkst bij ons voorkomende meeuwensoort, die ook op Texel overal wordt aangetroffen en er zoowel op den zoogenaamden „Staat”, in den polder Walenburg, een terreintje, dat toebehoort aan de Vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland, broedt deze meeuw ook in koloniën en dáár werd het aantal dezer soort zoo groot, dat men zich genoodzaakt zag hare eieren uit hare vele nesten te verzamelen en te verkoopen, wilde men niet het verlies betreuren van tal van andere vogeleieren, die door de Kokmeeuwen werden geroofd en verorberd. Eigenlijk wel wat laat, is men tot dezen maatregel overgegaan, maar beter laat dan nooit. ☞ Ook in de Zuiderlandsche duinen nestelden vroeger een groot aantal dezer meeuwen, wier eieren echter vroeger, toen er nog geen toezicht werd gehouden, geregeld door onbevoegden uit de nesten werden weggehaald. Toen men na deze plundering bemerkte, dat het aantal der andere, daar broedende vogels, sterk vermeerderde, heeft men geenszins getracht, den ouden toestand weer te herstellen, maar was men blij, dat men de daar vroeger broedende Zwartkoppen kwijt was. Er mag wellicht nog hier en daar in de duinen een enkel paar dezer meeuwensoort broeden, maar eene Kokmeeuwen broedkolonie wordt er niet meer aangetroffen. ☞ Op de Staat, in den polder Walenburg nestelen en broeden ook tal van andere vogelsoorten, onder andere ook enkele paren van de voor Texel vrij zeldzame Groote Stern of Groote Zeezwaluw, die op Texel ook wel Kaugek wordt genoemd. ☞ Een lief en parmantig vogeltje, dat buitengewoon hard kan loopen, op het grappige af, is de Strandplevier, die op Texel ook Zandlooper en Froekie wordt genoemd. Dat deze vliegende tippelaar ons in staat stelde, hem hier in den polder Walenburg tot driemaal toe op en bij zijn nest te fotografeeren, hebben we zeer gewaardeerd, vooral ook, omdat deze opnamen niet al te veel van onzen kostbaren tijd in beslag namen. ☞ Op een ander weiland in dienzelfden polder hadden we een onzer camera's geplaatst bij een nest met jongen van een Veldleeuwerik, maar door het hooge gras hebben we op eenigen afstand niet kunnen zien, of en wanneer een der oude Veldleeuweriken zijne jongen kwam voederen, zoodat van dezen vogel geen goede fotografische resultaten zijn bereikt. ☞ Bij den Strandplevier ging dat heel wat beter. Die maakt z'n nest op kale zandvlakten bij of in een weiland, zoodat men hem ten allen tijde, zelfs op zeer grooten afstand, wanneer hij naar zijn nest loopt, kan waarnemen. Toch is hij door zijne buitengewoon snelle verplaatsing eenmaal aan onze aandacht ontsnapt. ☞ Na den middag waren we weer present in de Zuiderlandsche duinen, die boven alle andere Tesselsche vogelsterren, door ons werden voorgetrokken, omdat er bijna alle op Texel broedende vogels geregeld worden aangetroffen. Wat ons door den bewaker der duinen in zijne

Foto R. Tepe.

TEXEL. RANSUIL HORSTEND OP DEN GROND OP EN BIJ HAAR DONSJONGEN.

woning, gelegen aan den voet der duinen, werd medegedeeld, ging onze stoutste verwachting te boven. Nemo, de brave vogelnestenzoekende hond, had tusschen duindoorn en diverse andere ruigte den horst gevonden van een Ransuil, die aanvankelijk toen hij ontdekt was, nog eieren, thans echter donsjongen bevatte, welke liefderijk door den ouden Ransuil, die er, toen wij zijnen horst naderden en betastten, niet over dacht dien te verlaten, werden gekoesterd en warm gehouden. ☞ Voor zoover kon worden nagegaan, was de Ransuil op Texel nog nooit *op den grond broedend* waargenomen en bovendien was het zeer opvallend, dat deze fraaie uil zoo buitengewoon tam was, dat hij toeliet, dat men zijne jongen onder hem uithaalde, om ze nauwkeurig te kunnen bekijken. Van deze eenige gelegenheid maakten we dan ook gebruik en deden eenige opnamen van dezen uil, zooals hij daar op zijne jongen zat en deze verwarmde met zijne zachte vederen. Maar ook fotograferden wij hem nogmaals, toen twee zijner jongen onder hem waren uitgekropen en vóór hem in den horst lagen. ☞ Wij troffen het bijzonder, dat de lucht, na een motregentje, geheel was bedekt en we dus geen last hadden van lastige slagschaduwen. In al zijne schoonheid en groote vertrouwelijkheid werd deze uil hier in beeld gebracht en het resultaat dezer opnamen kon niet twijfelachtig zijn, omdat het korte tijdopnamen waren, die wij er van tot stand brachten. Van vele momentopnamen kan dit lang niet altijd gezegd worden. ☞ Zoo besloten we dan onze fotografische duinexcursies met eenige prachtopnamen, want het was werkelijk een lust voor de oogen dezen Ransuil in een geheel bij hem aanpassende omgeving op zijne jongen in den horst te zien zitten, zoo zonder de minste vrees voor alles, wat er in zijne onmiddellijke nabijheid plaats had. ☞ De beide eerste dagen der nieuwe week werden ook in de buurt van Oosterend aan de vogelfotografie gewijd. In de nabijgelegen buurtschap Oost, lag een van ouds als vogelparadijs bekend staand polderland genaamd „De Bol” in den polder Het Noorden. Daar troffen we de daar steeds verblijfhoudende Dwergsters of Dwergzeewaluwen aan, waarvan we ook eenige nesten met eieren vonden. Het is de kleinste der bij ons voorkomende Zeewaluwen, die hier op Texel ook wel Blauwwaterstar, Kleinstar en Stare Klikke wordt genoemd. We plaats de camera bij een van de gevonden nesten met eieren van dezen Stern, maar kregen nog geen kans dit fraaie Sterntje op of bij haar nest in beeld te brengen, omdat het de camera nog voor een belaagster van haar heiligdom beschouwde. Er zat dus niets anders op, dan ook hier de camera gedurende den nacht bij haar nest te laten staan, ten einde de kans te hebben, den volgenden dag enkele opnamen van deze overigens niet schuwe Zeewaluw te kunnen doen. Toen we nu den volgenden dag teruggekeerd waren naar den Bol, zagen we tot onzen schrik en onze ontsteltenis, dat door

schapen, die onze camera hadden kunnen naderen, leelijk daarbij was huisgehouden. Die hadden niet alleen de camera omver geworpen en de eieren in het nest van de Dwergzeewaluw stukgetrapt, maar ook het trektouw spoorloos doen verdwijnen. Daar we thans echter vergezeld waren van den bewaker dezer terreinen en deze bij den in de nabijheid wonenden molenaar een ander trektouw wist te krijgen, wisten we het toch weer zoover te brengen, dat onze camera weldra weer geplaatst was bij een ander nest met eieren van een Dwergster, dat in de buurt van het verstoorde nest gelegen was. Deze Stern had blijkbaar ondervonden dat de camera haar geen kwaad kon doen en plaatste zich, na eenige malen over haar nest te zijn heengevlogen, op hare eieren, om het broedingswerk voort te zetten, zoodat wij vrij spoedig ook dit fraaie Sterntje, op haar nest zittend, in beeld konden brengen. ☞ Na den middag bezochten we nog andere vogelsterren in den polder het Noorden, op zoek naar een nest van den Bontbek plevier, doch van dezen kleinen, bonten snelvoeter schenen geen nesten meer aanwezig te zijn. Daarvoor scheen het broedseizoen reeds te ver te zijn gevorderd. Wel vonden we er nog een aantal nesten met eieren van den Scholekster, een nest, ook met eieren, van een Tureluur en een dito van den Strandplevier, bij welke nesten we ons eenigen tijd ophielden, om het aardige doen en laten der vele vogels, vooral van Tureluurs, die zich daar verpoosden, gade te slaan, maar onze camera deed er geen dienst meer. ☞ Ondanks het ongunstige weer keerden we ten slotte naar huis terug met zeer prettige herinneringen aan de dagen, die we op het eiland Texel hadden doorgebracht.

R. TEPE.

RENATA DI FRANCIA.

Uit het Poolsch van
KAZIMIERZ CHLEDOWSKI.

14)

(Vervolg.)

FRANCESCO Porto, geboortig uit Creta, was geruimen tijd leeraar der jonge vorstinnen geweest. Ofschoon hij met zijn godsdienstige overtuigingen volstrekt niet te koop liep, was het toch aan geen twijfel onderhevig, dat hij met de hervormingsbeweging sympathiseerde. ☞ Dezelfde paus dus, die nog kort geleden Renata tegen den inquisiteur in persoonlijke bescherming had genomen, verlangde thans zeer nadrukkelijk van den hertog, dat deze zijne gemalin zou dwingen haar verstandhouding met de ketters op te geven. Maar de hertog, wiens verstandhouding met Renata verbeterd was, wist de Curie ervan te overtuigen, dat een gewelddadig optreden de hertogin slechts zou verbitteren zonder eenig resultaat op te leveren, en dat alleen

Foto Aug. Rupp.

VOORJAAR AAN HET VIER WALDSTÄTTER MEER.

de tijd en bedachtzame overreding haar houding zou kunnen wijzigen. De paus kon, zoo vervolgde Ercole, volkomen op hem vertrouwen; hij had al zoo vaak en zooveel voor het heil der Kerk geofferd en zou ook in dit geval in het belang der Curie handelen. Ercole had gelijk, want toen Gye, de Fransche ambassadeur te Rome, op verzoek van den paus te Ferrara kwam om namens de Curie de hertogin over haar gedrag te onderhouden, viel hem een zeer onaangename ontvangst ten deel en kreeg hij van Renata te hooren, dat haar deugdzaam leven het beste wapen was tegen allen, die haar wilden belasteren. ☒ De Jesuïeten te Ferrara waren echter met Renata's gedrag niet tevreden en bleven verontrustende berichten naar Rome zenden: dat de hertogin de kerk niet bezocht, dat zij nooit biechtte, dat zij niet vastte en zelfs haar hovelingen het vasten verbood. Het zal Ercole wel berouwd hebben, dat hij de Jesuïeten naar Ferrara had geroepen en op velerlei wijze gesteund, daar zij door hun energiek optreden tegen zijn echtgenoot hem in een zeer moeilijk parket brachten. Hij besloot daarom den post van inquisiteur van Ferrara door een verdraagzamer man te doen bezetten en het gelukte hem van de Curie te verkrijgen, dat Girolamo Pepino van Lodi als zoodanig benoemd werd, die, innerlijk den hervormers genegen, zeer verdraagzaam was en op omzigtige wijze zijn taak vervulde. Niettemin namen de moeilijkheden toe, vooral door een strafzaak tegen den ketter Fannio, die op bevel der inquisitie in Bagnacavallo gevangen genomen en naar Ferrara gebracht was. Fannio Fannino was afkomstig uit Faenza en trad reeds als jongeman tegen de Roomsche kerk op; hij verdedigde in het openbaar de zaak der hervorming en moest tenslotte dezen moed, ditmaal echter voor het eerst, met zijn vrijheid betalen. Zijn behoeftige familie, tot wanhoop gebracht, vermoedte echter zijn invrijheidstelling te bewerken en hem te overreden, overeenkomstig den wil van den inquisiteur, in het openbaar zijn overtuiging te verloochenen. Fannio kreeg echter spoedig berouw over dit voor hem beschamend bewijs van zwakheid van karakter en begon, het groote gevaar, dat

hij liep, trotseerend, opnieuw tegen de Kerk te ageeren, met het gevolg, dat hij in de Romagna grooten aanhang kreeg. Hij was een zeer bekwaam man en buitengewoon welsprekend, zoodat de inquisitie hem als een der gevaarlijkste tegenstanders der Kerk beschouwde en tot den brandstapel veroordeelde. De terechtstelling zou te Ferrara plaats vinden en Ercole had voor de voltrekking van het vonnis te zorgen, maar Renata gaf zich alle denkbare moeite om den ongelukkigen man, wiens behoeftige familie in den grootsten nood verkeerde, te helpen en in naam der Christelijke liefde zijn invrijheidstelling te bewerkstelligen. Ercole schorste dan ook, dank zij Renata's tusschenkomst, de voltrekking van het verschrikkelijke vonnis, maar moest tenslotte buigen voor de inquisitie, die met groote beslistheid op de terechtstelling aandrong. Toen Renata, die destijds in een van haar burchten buiten Ferrara vertoefde, vernam, dat het vonnis toch voltrokken zou worden, ging zij onmiddellijk naar Ferrara om den hertog opnieuw om uitstel der executie te smeeken. Ercole stond echter machteloos tegenover de inquisitie en kon het vonnis slechts in zooverre wijzigen, dat hij Fannio, inplaats van hem op den brandstapel te laten ombrengen, in de gevangenis liet worgen en zijn lichaam in de Po werpen. Toen men den veroordeelde vóór de voltrekking van het vonnis het kruis reikte, weigerde hij dit aan te nemen met de woorden, dat hij „den levenden Christus in zijn hart droeg en niet zou weten, wat te beginnen met een Christus van hout”. ☒ Nauwelijks een jaar later, op den drieëntwintigsten Mei 1551, werd aan de vensters van het hertogelijk paleis de Dominicaan Giorgio, een pastoor uit Sicilië, opgehangen, die van ketterij verdacht was. Tegelijkertijd werd Lodovico Domenichi te Florence door de inquisitie tot tien jaar gevangenisstraf veroordeeld omdat hij Calvijn's boek „Nicomediana” in het Italiaansch vertaald had. Calvijn wendde zich toen tot Renata met het verzoek bij Cosimo di Medici een goed woord te doen voor Domenichi, en de hertogin, die gaarne hieraan voldeed, legde in haar brief den nadruk er op, dat zij schreef op verzoek van iemand, dien zij zeer gaarne van dienst zou zijn. (Wordt vervolgd.)